

# Мак – квітка-символ пам'яті жертв Другої світової війни та примирення



Ми пам'ятаємо, яким страшним лихом для українців була Друга світова війна. Пам'ятаємо, що агресора зупинили спільними зусиллями Об'єднані Нації. Не забуваємо: той, на чиєму боці справедливість, хто захищає свою землю, завжди перемагає. Ця пам'ять робить нас сильнішими. Вона – запорука того, що в майбутньому подібна трагедія не повториться.

*З «Матеріалів про відзначення Дня пам'яті та примирення (8 травня) Дня перемоги над нацизмом (9 травня) у Другій світовій війні» 30.04.2020 р.*

Український інститут національної пам'яті



## **Мак як символ Дня пам'яті та примирення**

Законом України "Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років" в Україні встановлено День пам'яті та примирення 8 травня. Таким

чином, Україна розпочала нову традицію святкування 8 та 9 травня в європейському дусі пам'яті та примирення. Для заходів, приурочених до цих дат на державному рівні з 2014 року використовується новий символ – **червоний мак**.

Дизайн маку розроблено за ініціативи Українського інституту національної пам'яті та Національної телекомпанії України. Автором символу є харківський дизайнер Сергій Мішакін. Графічне зображення є своєрідною алюзією: з одного боку воно уособлює квітку маку, з іншого – кривавий слід від кулі.

У 2014-му році, коли Україна вперше приєдналася до європейської традиції відзначення Дня пам'яті та примирення, гасло пам'ятних днів було "Ніколи знову". Його Сергій Мішакін використав для створення нового символу (варіації українською, англійською та кримськотатарською нижче). А з 2015 року гаслом відзначень Дня пам'яті та примирення і Дня Перемоги стало "Пам'ятаємо. Перемагаємо".

### **Квітка маку в українській традиції**

В українській міфології мак має дуже багато значень. Це символ сонця, безкінечності буття й життєвої скороминущості, пишної краси, волі, гордості, сну, отрути, оберегу від нечистої сили, а також хлопця-козака, крові, смерті. Ця квітка часто згадується в українських народних піснях та думах, особливо козацької доби: "Ой, з могили видно всі долини, – сизокрилий орел пролітає: стоїть військо славне Запорізьке – як мак процвітає...". У відомій пісні "Ой, ти, Морозенку, славний козаче", мак згадується поруч зі смертю козака: "...Обступили Морозенка турецькі війська. По тім боці запорожці покопали шанці; Ой, впіймали Морозенка у неділю вранці. Ой, недаром ранесенько той мак розпускався, – Ой, уже наш Морозенко в неволю попався...". Образ маку нерідко символізує козака, що героїчно загинув, боронячи Україну. З народної творчості мак у такому символічному значенні перейшов у художню літературу. В Івана Франка: "Гей, Січ іде, красень мак цвіте! Кому прикре наше діло, Нам воно святе". Легенду про мак обробив і Михайло Стельмах у творі "У долині мак цвіте": "...Ординці воїна скришили, на землю впало тіло біле і, наче зерно, проросло, а влітку маком зацвіло..." Одна із героїнь роману Олеса Гончара "Прапорonoсці" гине в долині червоних маків.

### **Мак – символ пам'яті у світі**

Його появу пов'язують із віршами двох людей: канадського військового лікаря Джона МакКрея та представниці Християнської асоціації молодих жінок Мойни Майкл. Перший під враженням боїв у Бельгії у 1915 році написав твір "На полях Фландрії", що починався словами: "На полях Фландрії розквітли маки Між хрестами ряд за рядом". Друга – 1918 року написала вірша "Ми збережемо віру", в якому обіцяла носити червоний мак у пам'ять про загиблих. Саме Мойні Майкл у листопаді того ж року причепила червоний шовковий мак на пальто. У 1920 році Національний Американський легіон прийняв маки як офіційний символ, а в 1921-му червоні маки стали емблемою Королівського Британського легіону. В Польщі червоні маки є

символом перемоги 11–18 травня 1944 року Другого корпусу генерала Андерса в боях за гору Монте-Кассіно в Італії.

### **Мак як уособлення пам'яті в Україні**

Червоний мак як символ пам'яті жертв війни вперше використано в Україні на заходах, приурочених до річниці завершення Другої світової війни у 2014 році. Дизайн розроблено за ініціативи Українського інституту національної пам'яті та Національної телекомпанії України. Автором символу є харківський дизайнер Сергій Мішакін. Графічне зображення є своєрідною алюзією: з одного боку воно уособлює квітку маку, з другого – кривавий слід від кулі. Поруч із квіткою розміщено дати початку і закінчення Другої світової війни - 1939-1945 - та гасло “Пам'ятаємо. Перемагаємо”. Ми пам'ятаємо, яким страшним лихом для українців була Друга світова війна. Пам'ятаємо, що агресора зупинили спільними зусиллями Об'єднані Нації. Пам'ятаємо: той, хто захищає свою землю, завжди перемагає. Ця пам'ять робить нас сильнішими. Вона – запорука того, що в майбутньому подібна трагедія не повториться.

#### Рекомендації щодо використання символу

Рекомендується виготовляти стилізовані червони маки з паперу, пластику або тканини та розміщувати на одязі на лівій стороні грудей, якомога ближче до серця. Використання маків великого розміру або зображень на великих площах: біг-бордах, сіті-лайтах, стелах, дошках, інших носіях, як оздоблення класів, залів чи публічного простору залишається на розсуд організаторів за умови збереження гідної пошани до цього символу.

*Український інститут національної пам'яті*

**Ми пам'ятаємо, яким страшним лихом для українців була Друга світова війна. Пам'ятаємо, що агресора зупинили спільними зусиллями Об'єднані Нації. Не забуваємо: той, на чiemу боці справедливість, хто захищає свою землю, завжди перемагає. Ця пам'ять робить нас сильнішими. Вона – запорука того, що в майбутньому подібна трагедія не повториться.**

*З «Матеріалів про відзначення Дня пам'яті та примирення (8 травня) Дня перемоги над нацизмом (9 травня) у Другій світовій війні» 30.04.2020 р.*

*Український інститут національної пам'яті*

**На жаль трагедія повторилася, трагедія триває : 24 лютого 2022 р. росія розпочала жорстоку агресію проти України**

## Книги про сучасну війну проти рашистської агресії та Другу світову



**Подобна Є. Міста живих, міста мертвих. Історії з війни у Бучі а Ірпені / Є. Подобна.  
– Харків: Фоліо, 2023. – 224 с.**

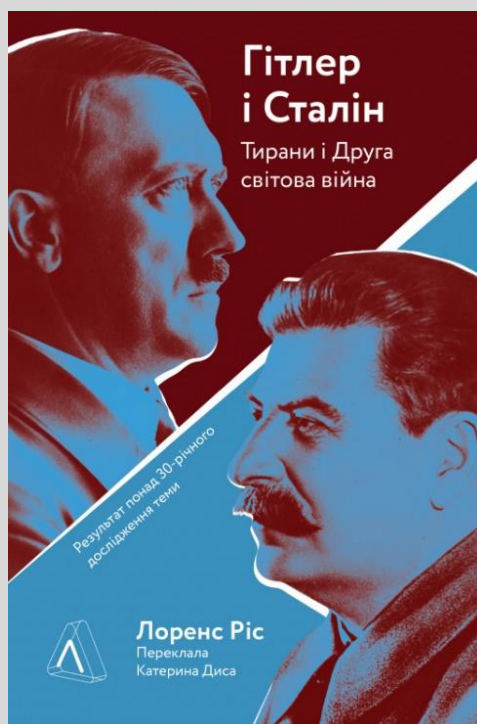
*Цієї книги взагалі не мало бути. Бо цієї війни не мало бути. Але 24 лютого Україна прокинулась вдосвіта від звуків вибухів і колони російської техніки чавили своїми гусеницями наше минуле життя. Війна стала нашою новою реальністю, повітряні тривоги — буденністю. Буча та Ірпінь перестали асоціюватись з лісом, санаторіями та дитячими таборами, з розміреним життям передмість столиці. Тепер одні тільки назви цих міст прошивають болем навіть тих, хто ніколи в них не бував. Але поряд зі злом та болем, усі дні війни у цих змерзлих, наляканих та скривавлених містах жив небачений героїзм — військових, медиків, рятувальників, бійців тероборони, містян — всіх, хто допомагав, захищав, рятував, евакуював. Окупація та бої за Гостомель, Бучу та Ірпінь тривали близько місяця. Але, аби описати все, що сталося за цей місяць, знадобляться десятиліття, томи й робота багатьох людей. Це лише перший рядок в історії про велику трагедію та великий героїзм цих українських міст, лише невелика частина історій, які мають бути розказані.*



**Сухорукова Н. Маріуполь. Надія. – 2023, -- 224 с. (Власне виробництво автора)**

*«Це місто мого дитинства, моєї любові, мого щастя. Я бачила його різним, але ніколи не думала, що побачу його мертвим». Здавалося, що це неможливо. Проте місяцями весь світ у прямому ефірі спостерігав, як російська армія знищує Маріуполь. Холод, голод, страх, зруйновані будинки і близькість смерті — усе це стало реальністю мешканців міста після початку блокади. Серед тих, кому довелося пережити цей жах, була і авторка цієї книжки Надія Сухорукова. Не впасти у відчай Надії вдалося лише завдяки власному щоденнику. День за днем вона фіксувала події у місті, яке повільно перетворювалося на попіл та руїни. Відверто і до болю емоційно, вона показує Маріуполь очима його мешканки. Але насамперед — демонструє силу надії, яку неможливо знищити навіть найпотужнішими бомбами. Ілюстрації у книжці створені іншим мешканцем Маріуполя — художником-графіком Даниїлом Немировським. Це його власна візуальна рефлексія пережитого в Маріуполі. Чим хороша ця книжка: Уривки щоденника авторки уже звучали у всьому світі, але у цій книжці відтворена цілісна історія того, що пережили мешканці Маріуполя після вторгнення російської армії у місто. Візуальна рефлексія подій створена іншим мешканцем Маріуполя — художником-графіком Даниїлом Немировським. У своїх ілюстраціях йому дуже точно вдалося передати атмосферу воєнного міста і відчуття людей, на очах яких руйнують їхній дім. Надія Сухорукова — маріупольська журналістка. Під час блокади Маріуполя вела щоденник у соцмережах. Уривки з нього звучали під час виступу у Європарламенті міністра закордонних справ Латвії Едгар Рінкевич і на благодійному вечорі на підтримку України в Британії у виконанні британської акторки Грети Белламасіної. За мотивами щоденника литовський режисер Андрюс Саулюс (Вільнюський драматичний театр) поставив виставу. Уривки друкувалися на платформі «Відкрита демократія» (Велика Британія), у виданнях «Голос Америки»*

(США), «New York Times» (США), «Українська правда» (Україна), «Frankfurter Allgemeine Zeitung» (Німеччина), «Bild-Zeitung» (Німеччина), «Freefils» (Шотландія) тощо. Крім цього, на основі щоденника Надії Об'єднанням Українських Продюсерів (ОУП) знято документальний фільм «Маріуполь. Невтрачена надія». Кіно є свідченнями російсько-української війни, очима простих людей, які прожили у Маріуполі перший місяць вторгнення.



Ріс Л. Гітлер і Сталін : тирани і Друга світова війна / Лоренс Ріс; перекл. Діса К.; літерат. редак. С. Скляр. – 480 с.

*Гітлер і Сталін — два, мабуть, найвідоміші тирани ХХ століття. Хоч вони й перебували в опозиції один до одного, все ж були втіленням єдиного принципу авторитарної влади. Злочини сталінського режиму не менш жахливі, аніж нацистського, та за цими двома лідерами люди чомусь йшли до кінця. Чому? Лоренс Ріс 30 років розпитував саме цих людей про їхні згадки щодо подій Другої світової — і вмістив в цій книзі сповіді тих, хто наживо був свідком правління двох тиранічних історичних постатей. На основі розповідей солдат Червоної армії та вермахту, цивільного населення та навіть тих, хто перебував у найближчому оточенні до Гітлера і Сталіна, Лоренс Ріс зміг передати залаштунки кривавого протистояння, таємних політичних процесів та нещадних доленосних рішень.*



**Бівор Е. Друга світова війна: 6 років. 60 мільйонів загиблих. Осторонь ніхто не залишився / Ентоні Бівор. – Харків: КМ-БУКС, 2022.-824 с.**

*Послугуючись не лише відомими фактами, а й результатами найостанніших досліджень величезної кількості архівних документів, висновками сучасних авторитетних вчених і фахівців, спогадами людей, причетних до описуваних подій, автор трансформує картину глобального воєнного конфлікту планетарного масштабу у розповідь, що веде нас не лише до Лондона часів Черчіля, імператорського Токіо чи, скажімо, сталінської Москви, а й на узбережжя Нормандії, до Північної Атлантики та південної частини Тихого океану, пояснює, чому і як події, що там розгорталися, так тісно переплелися між собою, який вплив вчинили на історію всього людства, долі мільйонів людей. Жоден інший історичний період не породив масштабніших дилем як для лідерів, так і для простих громадян, не представив стільки прикладів масових та особистих трагедій, продажності сильних світу цього, ідеологічного лицемірства й незбагненого садизму, з одного боку, та надзвичайного героїзму, самопожертви і людяності — з іншого.*





**Гейстінгс М. І розверзлося пекло... Світ у війні 1939-1945 / Макс Гейстінгс.—Харків  
Видавництво «Клуб сімейного дозвілля», 2019. -- 752 с.**

*Ця книга - спроба розповісти та проаналізувати всі фрагменти Другої світової в одному томі. Спогади та карти різних сторін-учасників війни автор поєднав у дивовижно зрозумілий, приголомшливий подробицями військових кампаній твір. Події в Польщі та вторгнення в Норвегію, Азійський фронт та облога Німеччини. Добре знання військових подій автор поєднав з фрагментами щоденників та спогадів різних сторін, що зливаються у довершений твір.*



**Галушак М. За пів кроку до перемоги. Військове будівництво та операції Галицької армії 1918-1919 / М. Галушак; редакц. М. Ніколишин. – 2020. – 280 с.**

*З-поміж значної кількості літератури про Західно-Українську Народну Республіку ця книга є унікальною. Адже вона поєднала наукове дослідження історії Галицької Армії та особистий досвід автора, здобутий під час сьогоденної російсько-української війни на Донбасі. Михайло Галушак проводить численні історичні паралелі у війні з Польщею століття тому й сучасною війною з Росією. Основою праці стала захищена кандидатська дисертація на тему «Військово-політична думка ЗУНР/ЗОУНР (листопад 1918 р. – липень 1919 р.)». Проаналізовано питання розбудови збройних сил, розподілу повноважень ключових органів державного керівництва та військового командування. Розглянуто найважливіші воєнні операції армії галицької республіки – і ті, які були втілені, й ті, яким судилося залишитись у планах. Окреслено альтернативні варіанти перебігу польсько-української війни 1918–1919 рр., вплив внутрішніх та зовнішніх чинників на еволюцію стратегії збройної боротьби. Автор уперше в історіографії обґрунтував доцільність використання терміну «Українське Військо» щодо збройних сил ЗУНР. Для широкого загалу читачів і всіх, хто цікавиться*

**Бібліотека ОІППО**

**Травень 2023 р.**